

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

1956
ИЮНЬ
12
ВТОРНИК
№ 118 (3571)
Өртөө 20 коп.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде
(1 арым).
Югославиянын Федеративтик Улус Рес-
публикасынын Президентизи Иосип Броз
Тито болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвү-
лелинин Даргазы Н. А. Булганин Ленин-
градта (1 арым).
ССРЭ-нің болгаш ЮФУР-нун Чазактар
төлөөлери аразында чугаалажышкын-
нар (1 арым).
Эштер Иосип Броз Титонун, Н. С. Хру-
щевтун болгаш А. И. Микоянның Сталин-
градче чорупканы (1 арым).

Д. Лубсанов.— Анты-алты чурттарны
социализме шилчирерине хеварлеринин
дугайында (2 арым).
Партия өөредилгезинин түнөсү
(2 арым).
Н. Михайленко.— МТС-тиң партия ор-
ганизациязы болгаш социализм чарын
(2 арым).

Ханасиянын көздөзүнүн амыл-ишчиле-
ри-биле чарыкка бири чер дээр! Төрөө
чуртка дөй сүт продукттары берээ.
Областың колхозтарынын муракчы сая-
чылары (3 арым).
ЮФУР-нун Президентизи Иосип Броз
Титонун ССРЭ-де чоруп турарынын дугайында
Югослав парлагта (4 арым).
КИНО: Н. Михайленко.— «Бүгү чок
гарнизон» (4 арым).

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинде

ССРЭ-нің ортумак школаларының үстүкү класстарына,
тускай ортумак болгаш дээди өөредилге черлеринге
өөредилге дээш төлөвирин күш чок болдур дугайында

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелиниң доктаатканы болза:

Чуртка бүгү-нинтинги ортумак өөредилгезин бооткандарына болгаш анык
ескенирин дөди билгичи чедип алырныга эң-не таарымчалыг байдалды тургузар
сорулга-биле ССРЭ-нің ортумак школаларының үстүкү класстарына тускай ортумак
болгаш дээди өөредилге черлеринге өөредилге дээш төлөвирин 1956 чылдың сен-
тябрь 1-ден эгелеп күш чок болдурар.

1956 чылдың июнь 6.

Солуннарны болгаш журналдарны ажылчы чоннарның массаларына

Бистин уруг Төрөө чуртувустун ажил-
чы чоннары Совет Эвилелинин Комуни-
ст партиязынын XX съездинин төгү-
дүт шилтирлерин кууса бетиңде күсө-
дир дээр күш-ажылчы уруг көдүрүш-
күн-биле болгаш политиктиң идеялык
чорук-биле хайнымышкын ачылды
турар. Адыгы беш чылдың оналгаларын
долур болгаш амыр күсөдир дээр, үлө-
пүрүт, көдө амыл-агымнын, культу-
раның болгаш эртеңин чыда көдүрүшкүн-
нү дээр социализм чарыктын чыда
чылгы бүдүрүлгелерде, колхозтарда, совхо-
тарда болгаш МТС-терде калбарып, база
өзү турар.

Бистин чуртувустун ажилчы чонна-
рын мурунга коммунист партияны
болгаш Совет чазактын салган амыр-
чы уруг сорулгаларын чедип-иниң
шилтирлеринге уруг роль бистин совет
парламентына хамаарып турар. Совет
парламенты—Комунист партияны эң-не
куштуг, идеялык чепсээ. Бистин парла-
мент марксизм-ленинизмдин уруг идея-
ларын пропагандаларынын таламы-биле
ууг ажилды чорудуп, массаларын киж-
издеринге, коммунист партиянын XX
съездинин айтканын уруг сорулгаларын
күсөдиринче бистин төрөө чуртувус-
тун ажилчы чоннарын организастары-
га болгаш мобилизастарына уруг рольду
ойнат турар.

Комунист тургузуушкунга бистин
совет парламентамын ол ууг болгаш
хүндүтүг ролун барымдаладылаан, ко-
мунист партия солуннарынын болгаш
журналдарын идеялык утка-шымнарын
ажылды дугайында, оларның тиражы-
рын өздүдүр дугайында үргүлчү сагыш
салып турар.

Чүгө бистин областа беш 4 обла-
сты, 7 район солуннары, «агитаторы бло-
ну» парламентин турар. Область солун-
нарынын тиражырын сөгү чылдарда барык
ийн катат көдүдөн. Бистин областын
ажылчы чоннарынын солун парламента
ууг сонуургалынын дугайын ол херечи-
леп турар.

Областың азын хей районнарында
дөрт чурттакчылар бүртүгө-ле ий-ийн
везес солуннар болгаш журналдар ожа-
жып турар. Солуннарынын болгаш журна-
лардын чагылазы 1956 чылдың эгезинде
ууг көдүрүшкүн-биле чорутунган чорук
бешин бистин областын ажилчы чонна-
рын культурууг ууг өздүдүр дугайын ол
херечилеп турар.

Топ болгаш область солуннарынын би-
жидилгезиниң областа доктааткан планын
чүгө долур күсөткен эвес, харын-дээ
дык хей солуннарынын болгаш журналдар-
нын таламы-биле ажыр күсөткен. Чиза-
лөөрге «Правда», Комсомольская Правда»,
«Известия», областың «Шың» болгаш
«Тувинская Правда» солуннарын тарды-
рының планын азын ажыр күсөткен.

Ажылчы чоннарын ортузунга партия
организацияларынын чоруктаны тайыл-
быр-массалыг ажилдың түнөсүнде би-
жидилге чедип-иниң чорутуунга. Чо-
нуң ортузунга парламента непередир та-
ламы-биле Кызыл хоорайнын, Току, Би-
Хем болгаш еске-дээ районнары партия
организацияларын ууг дуржулганы
чедип алганнар, ол черлерде бижидилге-
лерин хей нуруузу чагылган бүдү-
чылда бижиткенер.

Индиг болза-дээ бижидилгелерин ор-
тузунга тайылбыр массалыг ажил чепсээ
болганынын харазы-биле хей-хей райо-
нарда дык хей номуучулар солуннарын
болгаш журналдарын чүгө чартык чылда
бижиткенер болгаш оларның бижидилге-
зинин хуусаамы 1956 чылдың июльдуң
1-де дооступ турар. Чизаалөөрге «Тувин-
ская Правда» 3000 хире номуучу-
лар чартык чылда бижиткенер, «Шың-
ны» 1000 номуучулар, аныктар солун-
нарын 2500 ажил номуучулар чартык
чылда бижиткенер. Хуусаамы дооступ

турар бижидилгени катат тургузары —
партия эге организация бүртүгүн, партия
хооркомунуң болгаш райкомунуң хү-
дээлгезин болур.

Ам партия чырымдышкынын чек-
ли болуп ажилын дооступ турарынын
үзүндө коммунист болгаш бүгү ажил-
чы чоннар чайгы үдө болупун политик-
тиң билин литературамын — солуннарын
болгаш журналдарын үргүлчү номуучу-
нун аргазы-биле беддери чугула. Индиг
турбуге хуусаамы төгү турар солунна-
рын болгаш журналдарын катат бижи-
дирин херөө дык хей партия организа-
циялары ам-дээ хомга албайн турарлар.
Бистин областа бижидилгениң ам бо үдө
кедергей багыт чоруп турарына чүгө
оң-биле тайылбырлап болур. Бо чылдың
июль 1-де турганы-биле алырга төп со-
луннарын хуусаамы өртүп турар 4453
кезеңин чүгө 799 кезе, 2817 журнал-
дарын чүгө 622 кезе катат тургустун-
ган. Область солуннарын непередир ба-
за-ла чепсээ чоруп турар. «Тувинская
Правда» солунунуң 2863 кезеңин чүгө
721 кезе, «Шыңны» 821 кезеңтен 136,
«Тувинский Аныктарынын» 1379 кезең-
тен чүгө 138 кезе катат тургустунган.
Мылгы районнар солуннарына бижи-
диге оңа багыт чоруп турар.

Бо чылдың июльдуң 1-ден эгелеп Рос-
сия Федерациязынын «Советская Россия»
деп чазак солуну парламентын үнөр.
Индиг турбуге партия организацияларын
болгаш харылзаа ажилдакчылары ол со-
луну дык хомга пропагандалаан, чо-
нуң ортузунга оң бижидилгезин булут
организастарын турарлар. Ол солуну
непередиринин планынын чарты-дээ
күсөткеннэр.

Солуннарда болгаш журналдарда бижи-
дигениң кедергей багыт чоруп турары-
нын чылдагааны болза, хей-хей партия
организацияларынын болгаш оларның
үдүтүчүлүгүнүн бо чугула ажил-херек-
ке кичээтпей салбайн турар болур. Оң
чиза болза Тес-Хем районунга «Шың»
солунунуң 162 кезе хуусаамы өртүп турар
болза-дээ амыгаа чедир катат бижидил-
гени чыгысты-дээ кылбаан, Танды рай-
онунда «Тувинская Правданын» хуусаамы
өртүп турар 270 кезеңден чүгө 38,
район солунунуң хуусаамы өрткөн 423 кезе-
ңден чүгө 31 солун катат тургустун-
ган. «Советская Россия» солун болгаш
Төп солуннарда база журналдарда бижи-
диге бо районнарда дык чепсээ чоруп
турар. Идиг турбуге партияны ол рай-
оннарынын секретарлары эштер Верин-
ин болгаш Арагчаа олар бо дугайында
сагыш салбайн турарлар.

Парламенты непередир чорук партия
организацияларынын шуут хүдээлгези
болур деп чүвени биле чогуур. Олар бол-
за союзчестытын, харылзаа органны-
нын ажилын хүн-бүрдө үдүтүп баш-
каар, контролдаар, үе-теңиң парламента-
зын, мылгы область болгаш районнар
солуннарын калбак непередирин чедип
алыр үжүрлүг. Колхозтарга, МТС-терге,
совхозтарга, үлөтүр-бүдүрүлгелеринге,
албак-организация черлеринге бижидилге
пунктуларын калбак чектилерин орга-
низаастарын чедип алыр, бижидилгени
хүдөө алырныга партия болгаш комсо-
мол активин, бистин интеллигенция-
сты хандык кийрери эрежок чугула.

Дык хей черлерде харылзаа ажилда-
кчылар солуннар бижидилгезин тода эвес
организастап, калбак ажилчы-массаларга
чептенип турарлар. Ол чептестери бижи-
диге чоруп турда партия организацияла-
ры чайладыр, чоңуң ортузунга бижидил-
генин организастар болгаш тода чорудар
хүдээлгезилер.

Солуннарда болгаш журналдарда бижи-
дигени чедип-иниң чорудары ажилчы
чоңуң коммунист кижизилдигенин
ууг чугула херөө чугула.

Югославиянын Федеративтик Улус Республикасынын Президентизи Иосип Броз Тито болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганин Ленинградта

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА-ның тускай корр.).
Июнь 8-тиң эртеңинде Ленинградка чаш-
мын болган, мичалажок 11 шапка чедир
дээр азын берген. Эштер Булганин болгаш
Тито олар Петропавловск аян-чорук кылы-
рын шилтирлерин. Мун-мун Ленин-
градчылар инг байыр чедирин турда
олар автомашиналарга олуруп алгаш, Не-
вада суднолар турар черлеринин барызын
чед бергенер. Адмирал И. И. Байковтун
«Альбатрос» деп ак катери болгаш оон
еске эзеп каш катерлер сугае эжинди-
рин чоруттарыга белен манат турган.

«Альбатрос» деп катерин кырыкче
Иосип Броз Тито кадай-биле, Н. А. Бу-
ганин, Эдвард Бардель кадай-биле, Ко-
попович кадай-биле, Милано Тодорович,
Яков Блажевич, ССРЭ-нің Даштыкы хе-
ректер министри Д. Т. Шенлов кадай-
биле, Республиканың Президентизинин
кол адъютанты генерал-майор Милан
Жежел, ССРЭ-нің Дээди Советинин Пре-
зидентизинин кезигүчү, СЭКП-нің Ленин-
град обкомунун Бирги секретары Ф. Р.
Козлов, ажилчы чоннар депутаттарынын
Ленинград хоорай Советинин куускомунуң
Даргазы Н. И. Смирнов, СЭКП-нің Ленин-
град обкомунун секретары Д. И. Брежнев,
ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Дар-
газынын Протокол начальниги Е. А. Та-
рабин олар үе бергенер.

Суднолар турар черден ол катер ууг
Неваже чорупкан. Ленинградтын уугу-
луг хей үстүрү бүдүрүлгелери Невазын
дандыр эриктириде туруп турар. Ол бү-
дүрүлгелерде кылып турар продукциянын
дугайын Ленинград хоорайнын куускому-
нун даргазы Н. И. Смирнов эштер Титога,
Булганинга болгаш оларның өөрүңге чу-
гаалап берген.

Бажан, шаанда Петроградка чоруп
чоруп үзүн эш Тито сактып, кады чораян
өрүңге чугаалаан. Эш Тито Нева хемин
кончут-ла эки сактып келген, чүгө дээр
оңу шаанда хоруттал машинамын олур-
туп алгаш Петропавловск шилчиринден ол
хемин эрини дургаар сөөртүп чорудуп
турган.

Петропавловск ол хүн көрүп келген ки-
жилер ажилчыларын динимитиг адыш ка-
лашкыны-биле болгаш байыр чедирген
сөөрт-биле уткааннар. Н. А. Булганин
болгаш Н. Броз Титонун пионерлер дола-
нып келген, оларга чечетер экеп ту-
дусканнар. Югослав бичи уругларга инг
байырын дамчыдарын пионерлер эш Ти-
тодан дилген.

Петропавловск фонтан сугаларын, пар-
кын ажилчылар көрүп чорупкан. Идиг
анык ногоан кыштарын хүнүң чылгы.

Чырык херек индиг турган. Н. А. Бу-
ганин болгаш Иосип Броз Тито олар парк-
тын фонтанын сонуурган көрүшкөн, анык
агаарлап чоруп турганнар. Хей-хей
Ленинградчылар ажилчыларга чедип кээп
турганнар. Байыр чедирген чыгып-чыкча
сөөртинг кыйгылар дыңдамып-ла турган.
Мылгын моң алаанда мындыг сөөрт то-
даргай дыңдамып турган.

«Эки чагай морлап чедип келди-
р!».—«Морлап кирер!»—эки чагай
морлап чедип келдир!».

Моншээрже кирер эжикке турган фото
аппараттыг бичи ооду маршал Тито
көрүп каан. Ол дээр, 419 дугаар школа-
ның өөреникчиси Юра Белов, Н. А. Була-
ганин-биле кады болуп чорукка тыртырын
бээрин Югославиянын Президентизи ол
анык Ленинградчылар дилген. Ол оол
ууг өөрүшкү-биле оларын чорукка тыр-
тыртып, азын каш чоруктарын кылып
берген.

Петропавловск барып көрүп чораян-
нын үзүндө эртеңи шайлакта тургускан,
ол шайлакта чуректин ханымында, өң-
дөк чыгып-чыкча булга болуп эрткен.
Эштер Н. Броз Тито болгаш Н. А. Була-
ганин олар Петропавловск хүндүтүг ке-
рүтүдүрүнүн дентеринге ат салганыр.

Аалчылар автомашиналарга олуруп ал-

гаш, дедир эеп келген. Ленинградче шоссе
оруктап олар эеп чоруп олурда мун-мун
Ленинградчылар болгаш чок кызыда
суурларын чурттакчылары оларга инг
байыр чедирин турган.

Ленинградтын В. И. Ленин аттыг мет-
рополитениң «Авто» деп станцияныга
аалчылар бичи саадап доктаан. Ленин-
градта арыт-силит чорукту болгаш ко-
рум-чурумун эш Тито магадан чугаалаан.

Югославиянын Президентизи болгаш
ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Дар-
газы «Авто» станциянын бажынынын
эжинче кире берген болгаш поездлерге
чорупканнар. Ленинградтын чер иштинде
чазалыг баштайгы оруунуң станцияны
олар сонуурган көрүп, чер адаанын
дараазындагы шугунарнын тууду кан-
чалар чоруп турар дугайын айтырып тур-
ганнар. Метропун пассажирлери хүндүтүг
аалчыларга инг байыр чедирин турган.

Метрополитени көргөн сөөдүнде аал-
чылар Эрмитажге (музейге) чорупканнар.
Даштыкы чурттарын дык хей депшил-
гелг чогаалчыларын чогаалдарын ка-
дагаан турар аалдарын олар таарып өр-
төн, 1812 чылдың Ада-чурт дайымынын
галереямын болгаш Уралдың хей муң өң-
нүг даштарында кылган Совет Эвиле-
линиң ууг картамын барып көргөннөр.

Югославиянын Федеративтик Улус Республикасынын Президентизи Иосип Броз Титонун болгаш ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганиннын Ленинградтан чорупканы

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА-ның тускай корр.).
Югославиянын Федеративтик Улус Рес-
публикасынын Президентизи Иосип Броз Тито,
ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин
Даргазы Н. А. Булганин болгаш оларын
ууг чоруп Югослав база совет күрүч
ажылдакчылары июнь 8-те Ленинградтан
чорупканнар.

Югославиянын Федеративтик Улус Рес-
публикасынын, ССРЭ-нің болгаш Россия
Федерациязынын күрүч тустары-биле
каастап шимзон Москва вокзалга хүндүтүг
аалчыларын ССРЭ-нің Дээди Советинин
Президиумунуң кезигүчү, СЭКП-нің Лени-
нград обкомунун бирги секретары Ф. Р.
Козлов, ажилчы чоннар депутаттарынын
область Советинин куускомунуң даргазы
Г. И. Воробьев, СЭКП хооркомунун бирги

секретары И. К. Замчевский, Ленинград-
тын шериг орунуң шериглеринин ко-
мандылажы армия генералы М. В. За-
харов, ССРЭ-нің болгаш РСФСР-нің Дээди
Советинин депутаттары, область
болгаш хоорай Советинин депутаттары,
Ленинградтын хоорай Советинин кууско-
мунуң харымсалгалыг ажилдакчылары,
хей-инининиң төлөөкчилери, эртеңин
болгаш культураның ажилдакчылары,
журналистер үлөп келгенер.

Уделенин үзүндө хүндүтүг танымал
чыккаап тургускан болгаш ЮФУР-нун
болгаш ССРЭ-нің күрүч гимнилерин нугу-
лады күсөткен. Хоорайнын куудула-
ры, вокзал чогуунун шөлүгөстөринде,
вокзалдың платформаларында чыгып кел-
ген он-он муң Ленинградчылар эштер

Иосип Броз Титога болгаш Н. А. Булганин-
га чуректин ханымында байыр чедирин
турганнар.

Ленинградтын хоорай Советинин куус-
комунуң Даргазы Н. И. Смирнов Ленин-
град хоорайга аян-чорук кылып чораян
дээр Югослав аалчыларга өөрүп чети-
генин илереткен болгаш Ленинградтын
ажылчы чоннарынын мурундал чал-
быштыг болгаш наймалдыг байырын
Югославиянын улустарына дамчыдарын
дилген, эш Тито база оон-биле кады
чоруп кижилерге оларның ажил-херек-
теринге ууг чедип-иниң херектерин
күзөңнү өлөргөйлөн.

ЮФУР-нун Президентизи Иосип Броз
Тито харым чугаазына ол болгаш оң эш-

тери Ленинградка оларга көргүскөн най-
малдыг уткуп хүдөө алышкынын ка-
жа-дээ утка дээрин ошалап демдегелер.
Маршал Тито Ленинградчыларын Югосла-
вияга ууг болгаш инг аныкшылдыг бо-
лут турарын дээр өөрүп чедиргенин иле-
реткен, Югослав улус совет улуска база-
ла индиг чыгып аныкшылдыг дээрин
демдеген чугаалаан.

Эш Тито болупун чугаазын ууг Совет
Эвилелинин аалдары дээр, Ленинград хо-
райнын аалдары дээр баймалашкын-
биле дооскан.

Наймалдыг сөөдүг хол туудушкуну.
«Эш Титога Ура!», «Эш Булганинга
Ура!» деп сөөрт чангыламып турган, по-
езд вокзалдың платформасында оожум,
Москваже углай чорупкан.

ЮФУР-нун Президентизи Иосип Броз Титонун болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганиннын Ленинградтан Москвада эеп келгени

Югославиянын Федеративтик Улус Рес-
публикасынын Президентизи Иосип Броз
Тито кадай-биле, Эвилелин күсөкчи
везелин Даргазынын ораакчызы Эдвард
Бардель кадай-биле, даштыкы херектер
таламы-биле Күрүч секретары Копа По-
пович кадай-биле, Эвилелин күсөкчи
везелин кезигүчү Милано Тодорович,
Хорватиянын Улус Республикасынын
Күсөкчи везелин Даргазы Яков Блаже-
вич, ЮФУР-нун ССРЭ-де Оңа болгаш
Бүрүн эргелиг Элчини Вельо Мичунович
болгаш Президентизи үлөп чоруп еске-дээ

кижилер июнь 9-та Ленинградтан Москва-
да эеп чедип келген.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Дар-
газы Н. А. Булганин, ССРЭ-нің даштыкы
херектер министри Д. Т. Шенлов, ССРЭ-
нің Дээди Советинин Президиумунуң Сек-
ретары Н. М. Петов, ССРЭ-нің даштыкы
херектер Министринин Бирги ораакчызы
В. В. Кузнецов, армия генералы А. И. Ан-
тонов, ССРЭ-нің ЮФУР-да Оңа болгаш
Бүрүн эргелиг Элчини Н. П. Фирюбин бол-
гаш еске-дээ тускай албан-дужаалдыг ки-
жилер база эеп чедип келгенер.

ЮФУР-нун болгаш Совет Эвилелинин

күрүч тустары-биле шимеп каастаан
Ленинград вокзалга ЮФУР-нун Президен-
тизи Иосип Броз Титонун, ССР Эвилелинин
Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А.
Булганинны, оларын үлөп чораян Югослав
болгаш совет күрүч ажилдакчылары
ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Дарга-
зынын Бирги ораакчылары Л. М. Кага-
нович, В. М. Молотов, М. Г. Первухин,
орук харылзаалар Министри Б. П. Бещев,
Совет Эвилелинин маршалы И. С. Ковев,
ССРЭ-нің даштыкы херектер Министринин
Бирги ораакчызы А. А. Громико, ар-
мия генералдары М. С. Малинин, И. А. Се-

ров, Моссосветтик куускомунуң даргазы-
ның бирги ораакчызы А. Г. Зайцев, Мос-
ква хоорайнын коменданты генерал-май-
ор И. С. Болесников, ССРЭ-нің Дээди Со-
ветинин Президиумунун, ССРЭ-нің Мини-
стрлер Чөвүлелинин, ССРЭ-нің Даштыкы
херектер Министрствонун харымсалга-
лыг ажилдакчылары уткуп алган.

Югославиянын ССРЭ-де Элчин черинин
харымсалгалыг ажилдакчылары, Югослав
болгаш совет парламентазын төлөөкчилери
уткааннарын аразында база турган.

(СЭТА).

ССРЭ-нің болгаш ЮФУР-нун Чазактар төлөөлери аразында чугаалажышкыннар

Совет Эвилелинин болгаш Югославия-
нын Федеративтик Улус Республикасынын
чазак төлөөлери аразында чугаала-
жышкыннар июнь 9-та, эртеңинин 11
шакта Кремльге үргүлчүлөн. Югославия-
нын Федеративтик Улус Республикасынын
Президенти Иосип Броз Тито-биле, Эви-
лелин күсөкчи везелин Даргазы
Э. Кардель-биле, даштыкы херектер тала-
мы-биле Күрүч секретары К. Попович-би-

ле, Эвилелин күсөкчи везелин кези-
гүчү М. Тодорович-биле, Хорватиянын
Улус Республикасынын күсөкчи везели-
нин Даргазы Я. Блажевич-биле ССРЭ-нің
Министрлер Чөвүлелинин Дарга-
зы Н. А. Булганинны, ССРЭ-нің Дээди
Советинин Президиумунуң кезигүчү Н. С.
Хрущевтин, ССРЭ-нің Дээди Советинин
Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов-
тун, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин
оралакчызы А. И.

Микоянны, ССРЭ-нің Министрлер Чөвү-
лелинин Даргазынын Бирги ораакчызы
В. М. Молотовтун болгаш ССРЭ-нің даш-
тыкы херектер Министри Д. Т. Шенлов-
тун элчелгиз бекседы болган.

Бекседа совет таладан олуршканнар:
В. В. Кузнецов, Н. П. Фирюбин, Л. Ф.
Ильичев, К. Д. Левыкин, Югослав тала-
дан олуршканнар: В. Мичунович, И.
Вильфан, А. Вратуша.

Баштайгы ужуражышкынын үзүндө
чугаалашкан айтырларын таламы-биле
санал-онаалдарын делем солчуламы ол
беседанын үзүндө үргүлчүлөн. Ук чуга-
лажышкыннар ажыг-чакыт чок болгаш
кайы-кайынын бүрүн билчир чорук

Хакасияның көдээзиниң ажил-ишчилери-биле чарышка бирги чер дээш!

Төрөөн чуртка хөй сүт продуктуларын берээл

Оларның
үлгөрин алыңар

Д. Завьялова, Бии-Хем районун
«Кызыл тараачын» колхозунун
саанчызы.

Оюн Бальчирмаз Танды районун
«Революциянын чалбыжы»
колхозунун саанчызы.

Н. Янова, «Элегес» совхозтун
саанчызы.

А. Дюбина, Бии-Хем районун
«Кызыл тараачын» колхозунун
саанчызы.

Тюлюш Валя, Улуг-Хем районун
«Күш-ажылдың хостуу» колхозунун
саанчызы.

Областың районнарының колхозтарында инек бүрүзүндөн сүт саалдазы

Районнар аттары	1955 ч. ок- тябрь 1-ден 1956 ч. июнь 1-ге чедир (кг-биле)	1955 ч. июнь 1-де тургана тургана (кг-биле)
Бии-Хем	604,7	463,0
Каа-Хем	380,1	229,7
Танды	348,2	285,2
Кызыл	331,2	234,3
Тошу	317,2	136,0
Улуг-Хем	291,0	203,4
Чөөн-Хемчик	257,2	189,5
Эрзин	224,2	129,8
Өвүр	217,0	136,0
Чаа-Хөл	192,7	156,3
Тес-Хем	181,9	126,3
Сүт-Хөл	174,1	124,6
Барыш-Хемчик	154,2	116,8
Бай-Тайга	82,0	61,3

Областың совхозтарында инек бүрүзүндөн сүт саалдазы

Совхозтар аттары	1956 ч. июнь 1-ге чедир сагган сүт (кг-биле)	1955 ч. июнь 1-де тургана тургана (кг-биле)
«Элегес»	1182	1034,3
«УТКА 25 чылы»	640	550,2
«Өк»	802	423,0
«Барлык»	312	436,0

Областың совхозтарының мурнакчы саанчылары

Саанчы- ларның фа- милыялары	Совхоз- тарның аттары	1955 ч. октяб- ри 1-ден 1956 ч. июнь 1-ге че- дир инек бүрү- зүндөн сагган сүт (кг-биле)
А. Грачева	«Элегес»	1498
А. Нефедова	«Элегес»	1357
Н. Янова	«Элегес»	1314
Оюн Клара	«Элегес»	1260
Талчан Сувак	«Элегес»	1183
А. Белова	«Элегес»	1175
Н. Нефедова	«Элегес»	1164
Н. Бородулина	«Элегес»	1080
Л. Михайлова	«Өк»	1047
Н. Владимировна	«Элегес»	1042
Толзан Май-кыс	«Элегес»	954
Лепешкина	«Өк»	895
Андреева	«Өк»	886
Санова	«Өк»	873
Ш. Домбажын	«УТКА 25 чылы»	836
Жман	«Өк»	808
Пискунова	«Өк»	807
Шадрин	«Өк»	786
З. Морозова	«Элегес»	784
Нужаа Салчак	«УТКА 25 чылы»	766
А. Кандан	«УТКА 25 чылы»	749
А. Попова	«Өк»	726
Петерина	«Өк»	676
Сат Адама	«УТКА 25 чылы»	647

Дуржулга станциясында

Тываның көдээ ажил-агыйның дур-
жулга станциясының саанчылары сүт
саалдазын бедир дөш социалисттик чар-
ыштың үдээлгелерин алган болгаш
инектерин сүткүрүн көздөдир талазы-
биле элден ажилдарын чорудуп турар.
Олар сес айлар дургузунда инек бүрүзү-
ндөн ортумаа-биле 1345 кг сүтү саап ал-
ганнар. Оон иштинде саанчы аш Ондар
Данлаш бир инектен-не 1464 кг, эш Буу-
лар Чачик — 1444 кг сүтү сагганнар.

МОЛотов аттыг колхозта

Бай-Тайга районун Молотов аттыг
колхозунун сүт-бараан фермасының саан-
чылары бо чылы 153 инектерин бызаа-
ларындан чарып саап турар. Колхоз эр-
кен ажил-агый чылында инек бүрүзүндөн
чүгө 90 кг, бо ажил-агый чылында бир
инектен-не 177 кг сүтү сагган, моон ап
өөрге, колхозта сүт саалдазы дыка куу
дечнеде-дир.

Ам сорулга болза, инектерин сүткүр
продуктуларын көздөдир-биле болунар
аргаларын ажылдаары болур. Ылаңгыя
ферма ажилдакчылары, мал ажылынын
тускай өртемниглерин инектерин одала-
дышкынын, немелде чөмгөргөзүн ка-
жанызындан-даа артык организастаары
негетини турар.

Фермада «Шилги», «Хүрөң», «Ала» деп
инектер хүнде 10—12 литр сүтү берип
турар. Сүт саалдазын көздөдир болуру-
нун аргалары колхозта бар.

С. АДЫГ.

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНЫҢ МУРНАКЧЫ СААНЧЫЛАРЫ

Саанчыларның фамилиялары	Районнар	колхозтар	Сагган сүт (кг-биле)	Саанчыларның фамилиялары	Районнар	колхозтар	Сагган сүт (кг-биле)
Д. Завьялова	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1333	Дүктүг-уруг	Кызыл, «Тилелге»		551
Марасал	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1277	М. Кошкар-оол	Улуг-Хем, «СЭП XIX съездин»		547
Н. Шаламова	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1240	Бичилюк	Улуг-Хем, Ленин аттыг		547
О. Бильчирмаз	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1202	Ховалыг	Кызыл, «Совет Тыва»		546
А. Дюбина	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1171	Д. Бурулбаа	Бии-Хем, «Искра»		542
М. Шумова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1147	Е. Решетова	Танды, Жданов аттыг		542
Перетягина	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1130	Е. Могильникова	Кызыл, «Бай-Булуң»		541
У. Садамова	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1127	Саар	Чөөн-Хемчик, «Искра»		540
Хаян Тарыймаз	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1106	Ханды Чалбаккай	Эрзин, «Кызыл сылдыс»		540
И. Толмачева	Каа-Хем, «Тилелге»		1095	Тюлюш Сержин- маз	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		539
Е. Ровина	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1094	М. Нупалова	Бии-Хем, Ленин аттыг		538
В. Тюлюш	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		1040	Т. Патракеева	Каа-Хем, Ворошилов аттыг		537
А. Болотова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1035	М. Бицура	Каа-Хем, «Октябрь 14 чылы»		536
З. Талбаева	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1024	Серемаа	Кызыл, «X Улуг Хурал»		534
С. Монгуш	Чөөн-Хемчик, «Искра»		1018	Данзат Чамаз	Эрзин, «Чаа орук»		533
М. Тихонова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		1018	Сат Чечек	Чөөн-Хемчик, «Кызыл тараачын»		531
А. Золотухина	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1017	Чылаан Ан-кыс	Эрзин, «Сталинчы орук»		528
Маады Биче-уруг	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		1005	Содунам Норжай	Улуг-Хем, «СЭП XIX съездин»		528
З. Фролова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		993	Терехова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		523
П. Формова	Бии-Хем, Кочетов аттыг		973	М. Чанчина	Бии-Хем, «Искра»		522
Е. Килина	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		963	Монгуш Натлит	Кызыл, «X Улуг Хурал»		520
А. Самарина	Каа-Хем, «Тилелге»		957	Е. Манарова	Танды, Сталин аттыг		517
У. Килина	Каа-Хем, «Тилелге»		947	Сандай Ачимаз	Каа-Хем, Молотов аттыг		516
Х. Кепектей	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		943	Чинчан Намчай	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»		516
Л. Кыргыс	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		941	Сундуй Белек	Улуг-Хем, «СЭП XIX съездин»		515
С. Белекей Байр	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		934	Г. Чатнаммаз	Каа-Хем, «Октябрь 14 чылы»		512
М. Хлебникова	Каа-Хем, «Кызыл тук»		933	Ондар Солунмаз	Чөөн-Хемчик, «Кызыл тараачын»		512
И. Федорова	Танды, Жданов аттыг		929	Ямаз Саар	Тес-Хем, Сталин аттыг		511
К. Бунина	Танды, «Революциянын чалбыжы»		928	Сенгелбаа Монгуш	Чөөн-Хемчик, Ленин аттыг		510
Л. Елисеева	Бии-Хем, Кочетов аттыг		925	У. Грузинова	Каа-Хем, Ворошилов аттыг		510
Ш. Эртин	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		906	Л. Соколова	Танды, Жданов аттыг		509
Е. Долгова	Каа-Хем, Молотов аттыг		882	Абрамова	Кызыл, «X Улуг Хурал»		509
М. Шкорина	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		857	М. Сувак	Каа-Хем, «Тилелге»		506
Байнара Шан- гыштай	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		854	Ханмажаа	Өвүр, «Торгалыг»		506
А. Спиридонова	Танды, «Кызыл партизан»		851	А. Кирсанова	Каа-Хем, Ворошилов аттыг		503
Н. Кондракова	Каа-Хем, Молотов аттыг		837	Айыржаан	Өвүр, «Коммунизмче орук»		503
Р. Хаян	Танды, «Революциянын чалбыжы»		833	Чубарова	Кызыл, «ТАРН XIX съездин»		503
Т. Быстрова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		828	Хак Хован	Чөөн-Хемчик, Ленин аттыг		503
С. Чадаш	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		810	Нара-уруг	Кызыл, «Тилелге»		500
Е. Якунина	Каа-Хем, «Тилелге»		803	Дагаа	Өвүр, «Коммунизмче орук»		500
Маады Зрембу	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		801	Долзатпаа	Өвүр, «Коммунизмче орук»		500
П. Клепикова	Танды, Жданов аттыг		791	Содимская	Танды, «Кызыл партизан»		500
М. Солдатова	Бии-Хем, «Искра»		786	Байдан Иргит	Эрзин, «Чаа орук»		496
А. Шарыпова	Танды, Жданов аттыг		784	Анай Кен	Кызыл, «Тилелге»		495
И. Попова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		784	И. Сизина	Бии-Хем, «Кызыл сылдыс»		495
Сагаачы Долзат	Эрзин, «Кызыл сылдыс»		774	М. Гоголева	Танды, Калинин аттыг		495
В. Хлебникова	Каа-Хем, «Кызыл тук»		773	Товунай	Чаа-Хөл, Сталин аттыг		494
Сат Хеппе	Бии-Хем, «Тилелге»		767	Ш. Доунай	Эрзин, «Сталинчы орук»		494
Паткина	Танды, «Кызыл партизан»		762	Т. Монгуш	Чөөн-Хемчик, Ленин аттыг		494
М. Тюлюш	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		761	Байнара Норжу- маз	Кызыл, «X Улуг Хурал»		493
А. Багай-оол	Каа-Хем, «Тилелге»		759	Т. Севек	Өвүр, «Совет Тываның 5 чылы»		492
М. Кибардина	Танды, «Революциянын чалбыжы»		755	Монгуш Нара- анай	Чөөн-Хемчик, «Кызыл тараачын»		491
О. Бимбиян	Каа-Хем, Молотов аттыг		751	Иргит Лопсан	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»		489
Маады Кызыл- уруг	Бии-Хем, «Кызыл тараачын»		748	Дараа Нүске	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»		486
Нондрашева	Танды, «Кызыл партизан»		739	М. Манарова	Бии-Хем, Ленин аттыг		486
Н. Байкара	Бии-Хем, Кочетов аттыг		728	С. Нечаева	Каа-Хем, Ворошилов аттыг		485
З. Рыженкова	Танды, «Кызыл партизан»		726	М. Килина	Каа-Хем, «Тилелге»		483
Вьюжанина	Танды, «Революциянын чалбыжы»		721	Серен Маады	Бии-Хем, Ленин аттыг		479
Тюлюш Макпал	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		720	С. Сояты	Кызыл, «Совет Тыва»		478
Лемясева	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		718	Д. Гранкина	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»		476
А. Макарина	Каа-Хем, «Кызыл тук»		716	Жданова	Бии-Хем, «Искра»		474
М. Тумакай	Каа-Хем, «Кызыл тук»		715	В. Тонких	Каа-Хем, Ворошилов аттыг		473
Н. Стародумова	Каа-Хем, «Кызыл тук»		711	Суван Долбаа	Улуг-Хем, «СЭП XIX съездин»		470
Е. Сергеева	Танды, «Революциянын чалбыжы»		709	С. Норбу	Эрзин, «Коммунизмче орук»		469
Байнара Сыгыра	Бии-Хем, Кочетов аттыг		704	Хандыма	Эрзин, «Чаа орук»		465
Суванай Чургудай	Каа-Хем, «Сталинчы орук»		702	Маады Долгар	Бии-Хем, «Кызыл сылдыс»		465
Ш. Монгуш	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		697	Дмитриева	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		465
М. Теплых	Бии-Хем, «Тилелге»		691	Мра	Кызыл, «Совет Тыва»		463
П. Лузина	Танды, «Кызыл партизан»		681	Сааргый Байкара	Кызыл, Сталин аттыг		462
Н. Бажур	Танды, «Кызыл партизан»		680	Монгуш Седен	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»		458
Ооржан Севилбаа	Чөөн-Хемчик, «Искра»		677	Седенмаз Күжүгет	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»		457
Лопсан Белек	Каа-Хем, «Сталинчы орук»		671	Байнара Биче- уруг	Бии-Хем, «Кызыл сылдыс»		455
Е. Петенева	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		663	Самак	Кызыл, «X Улуг Хурал»		453
Г. Татаринцева	Танды, «Кызыл партизан»		659	Уйнуу	Чаа-Хөл, Сталин аттыг		449
Лопсан	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		645	Уйнуу Тюлюш	Улуг-Хем, Сталин аттыг		449
В. Иванова	Танды, Жданов аттыг		643	Марый-оол	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		443
Е. Барламова	Танды, «Революциянын чалбыжы»		638	Б. Нуулар	Кызыл, «Бай-Булуң»		440
Санчы Нен-кыс	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		638	Инчин Ондар	Кызыл, «Тилелге»		438
С. Милохина	Кызыл, «X Улуг Хурал»		635	Нармолитова	Танды, Калинин аттыг		435
Багирова	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»		630	Ф. Байкара	Кызыл, «X Улуг Хурал»		433
Садип Тамба	Бии-Хем, «Тилелге»		619	Е. Семисынова	Бии-Хем, «Кызыл сылдыс»		432
В. Ильина	Танды, «Кызыл партизан»		617	Часкал Сат	Бии-Хем, Ленин аттыг		430
А. Яковлева	Каа-Хем, Молотов аттыг		615	Кувискаал	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»		429
Е. Огнева	Танды, Жданов аттыг		604	Дооскара	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»		428
А. Александрова	Бии-Хем, «Искра»		602	Т. Тарый	Бии-Хем, Ленин аттыг		428
Рагонникова	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		600	Монгуш Анай	Чөөн-Хемчик, «Искра»		427
Долбан Дурмаз	Каа-Хем, «Сталинчы орук»		599	А. Чаш уруг	Каа-Хем, «Тилелге»		426
Сугаранова	Бии-Хем, «Тилелге»		598	Т. Сирепкова	Кызыл, «X Улуг Хурал»		421
М. Хроменио	Танды, Калинин аттыг		594	Акулова	Кызыл, «X Улуг Хурал»		420
Натлит Нара-кыс	Кызыл, «Совет Тыва»		588	Ензак Долбанан	Кызыл, «Бай-Булуң»		420
В. Евсеев	Каа-Хем, «Кызыл тук»		588	Янгат-оол	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		420
Е. Мамаева	Танды, Жданов аттыг		587	Донган Уйнуу	Улуг-Хем, Сталин аттыг		419
Соколова	Танды, Сталин аттыг		585	Чертын-оол	Кызыл, «ТАРН XII съездин»		416

Бультура әргелелинің типографиясы